

ZENGİNİ DAHA ZENGİN FAKİRİ DAHA FAKİR YAPAN BÜYÜME

2022 2. çeyrek büyüme rakamları açıklandı. Yıllık bazda Türkiye ekonomisi yüzde 7,6 büyüme kaydetti. Ülkemizin yurtiçi gayrisafi hasılası 827,7 milyar dolar, kişi başı GSYH sı da 9710 dolar oldu. Bu tutarın 2013 yılında 12.582 dolar olduğunu hatırlayalım. Büyümenin bileşenlerine baktığımızda en yüksek katkılar iç tüketim (15,8 puan) ve net ihracat (3,1 puan) geldi. Üst üste üçüncü çeyrekte yatırımlar pozitif katkı (1,2 puan) verdi. Kamu harcamalarının katkısı (0,3 puan) sınırlı oldu. İnşaat ve tarımın katkıları negatif seyretti. Büyüme performansında hizmet sektörü başı çekti. İşgücü ödemelerinin mevsim etkilerinden arındırılmış GSYH daki payı yüzde 21,4'e düşerken sermayenin payı arttı. Mevsim etkilerinden arındırılmamış iş gücü ödemelerinin GSYH'ya oranı 2016 yılında yüzde 33, 2018'de yüzde 29, 2021 yılında yüzde 27 iken bu yılın ikinci çeyreğinde yüzde 25,4'e düştü. Enflasyonlu büyüme modelinden en çok etkilenen ve hayat pahalılığı altında ezilip fakirleşen kesim ücretli kesim. Emekli, tarımla uğraşan kesimin de bundan farklı konumu yok. Enflasyonlu ve tüketim kaynaklı (zincirleşmiş hacim endeksine göre hane halkı tüketimi yüzde 22,5 arttı) bir büyüme yaşıyoruz. Gerek asgari ücret artışı, gerekse güçlü kredi büyümesi talep etkisini arttırdı. Enflasyonun daha da yükseleceği beklentisi daha sonra gerçekleşecek talebi öne çekti.

Küresel ortamda enflasyon yaşayan dünya ülkelerinde resesyon ve stagflasyon endişelerine rağmen merkez bankalarının faiz artırımından vazgeçmeyeceklerini açıklamaları yaptığı bu ortamda anlamını daha iyi ortaya koyuyor. Biz ne yapıyoruz? Yangına körükle gidiyor, politika faizini 100 puan daha indiriyoruz. Ekonomideki bozulma hızla yayılıyor, enflasyon sarmalı birbirini besliyor, beklentiler bozuluyor, fiyatlamalar zaten bozulmuştu. Seçimler yaklaşırken dar gelirli ve fakirlerin önümüzdeki kışta zorlanma dereceleri daha da artacak. Konutlarda elektrik ve doğalgaza gelen son zamlar bu sinyalin ilk habercileri. Sanayideki yüzde 50'lik elektrik zammı ise üretilen tüm mal ve hizmetlerdeki fiyat artışları yoluyla enflasyonu daha da azdıracak. İmkânsız üçlüyü denemek, faiz ve döviz kurunu aynı anda kontrol etme rüyası bankacılık düzenlemelerinde (zorunlu karşılık, komisyon, ceza uygulamaları gibi) kaosa yol açtığı gibi sonunda rezerv kayıpları ve kamu maliyetlerinin artmasına neden oluyor. Finansal hizmetlerde yaratılan katma değer GSYH ya oranı 2021 yılında yüzde 4,4 iken bu çeyrekte yüzde 5,8'e çıktı. Geçen yılın aynı dönemine göre enflasyondan arındırılmış reel artış yüzde 26,6'ya ulaştı. Kamu kaynaklarının bu denli savurganca kullanımının faturasını önümüzdeki dönemlerde acılı bir şekilde hissedeceğiz.

Vahşi bir kapitalizm örneği yaşıyoruz diyeceğim. Ancak bu ifade de tam doğru değil. Kapitalist sistemi tüm kurum ve kurallarıyla tam anlamıyla uyguladığımız da söylenemez. Zira kamu finansmanının vergiden ziyade borçla yapılıyor olması, kayıt dışı oranlarımız bu sistemi de tüm unsurlarıyla uyguladığımızı göstermiyor. Arabesk, kendine özgü bir uygulama bütünü içinde bocalıyoruz. Bu büyüme modelini irdelerken artık bakış açımızı "Bölüşüm" olayına odaklanarak yapmakta yarar var. Zira zaten bozuk ve çarpık olan gelir ve servet dağılımı bu modelde nüfusun çok az bir kesiminin gelirini oransız bir şekilde arttırıp zenginleşmesini hızlandırırken, geniş kitlelerin, ücretli, sabit gelirli, emekli ve tarımla uğraşanların gelir ve servetlerini azaltarak fakirleşmeleri hızlandırıyor. Böyle bir büyüme modelinin sürdürülebilmesi mümkün değil. Bölüşüm temelli maliye politikalarını tartışmakta geç kalıyoruz.

İTO, Ağustos ayı enflasyonunu açıkladı. İstanbul enflasyonu artık üç haneli. İstanbul'daki tüketici enflasyonunu izleyen "Ücretliler Geçinme Endeksi" Ağustos'ta yıllık yüzde 99,1 artış kaydetti. Ücretlilerin gelirlerindeki artış oranları bu oranın çok altında. Fakirleşmeleri devam ediyor. Korkut Boratav hocanın 26.08.2022 tarihli "Faiz Kararının Düşündürdükleri" adlı makalesinde ISO birinci ve ikinci 500 şirket verilerinin analizinden bu çarpıklığı net olarak görmek mümkün. 2019-2021 yılları arasında faiz ve kâr toplamının (artık değer) artışına karşın ücret gelirlerinin payının azaldığı söz konusu makalede vurgulanıyor. Son bir yılda bu azalmanın oranı daha da büyümüştür. Hocanın deyimiyle "Türkiye ağır bir bölüşüm şoku yaşamaktadır. İzlenen ekonomik model bankalar ve büyük şirketler için coşkulu, büyüyen bir ekonomi, ezici çoğunluk için ise ağır bir bunalım."